

Bufetada a Joan Coromines

Galtada d'una de les primeres editorials del país, Edicions 62, a Joan Coromines, la llengua, la història i la cultura catalanes, en l'Any Coromines. És el llibre 'Joan Coromines. Una vida de llegenda', de Sergi Sol.

La *Crònica* de Jaume I la va escriure Ramon Muntaner. Ho revela l'editorial que ha venut més exemplars del llibre fins ara atribuït a Jaume I, Edicions 62, editorial que el 1982 va incloure la *Crònica* o *Llibre dels Feits del rei en Jaume* a la col·lecció "Les Millors Obres de la Literatura Catalana". L'atribució del text a Muntaner forma part de les nombroses aportacions fetes per Sergi Sol (Barcelona, 1970), llicenciat en Dret i periodista, en el llibre *Joan Coromines. Una vida de llegenda*. El biògraf diu que Coromines escoltava de ben jove el passat medieval del país "a través de la lectura de la *Crònica de Jaume I* de Ramon Muntaner". No, no és pas cap errata, cap salt de línia, perquè cinc pàgines més endavant diu que Coromi-

nes, abans d'entrar a la universitat, "dóna lectura a la *Crònica de Jaume I*" i "també llegeix la *Crònica* o *Llibre dels Feits*, escrita pel rei Jaume I i autobiogràfica."

La inexistent *Crònica de Jaume I* escrita per Muntaner, i l'inexistent desdoblament entre la *Crònica* de Jaume I i el *Llibre dels Feits* no són les úniques originalitats del llibre, i gràcies a la permissivitat editorial podem descobrir que la nostra Catalunya autonòmica ha produït un llicenciat en Dret amb inquietuds culturals, amat d'un abrandat sentiment patriòtic i interessat en la vida i l'obra de Joan Coromines, que ignora que tenim la *Crònica* de Jaume I, per una banda, i la *Crònica* de Muntaner, per l'altra, entre moltes més ignoràncies i fantasies, algunes de les quals són referides al biografiat mateix. Per exemple, que l'*Onomasticon Cataloniae* explica l'origen dels noms de persona, mentre que només ho fa dels topònims.

Les fantasies històriques són variades. El membre de *L'Avenç*, Massó i Torrents, Almirall i Casas i Carbó, pertanyen a les "elits intel·lectuals llibertàries". Puig i Cadafalch, "persona molt propera a la Lliga" -n'era destacat dirigent-, "havia estat proper als militars colpistes" -va ser l'únic dirigent que no va signar la carta d'adhesió als militars de l'octubre de 1936-. Fabra i Nicolau d'Olwer van ser professors de l'actual Universitat Autònoma de Barcelona, universitat fundada, diu, el 1932. Quan comenta el que fa Coromines el maig del 1934, afirma que aquest mes i aquest any es produeix "la revolta de Maig protagonitzada per l'esquerra catalanista". Si hi ha cap revolta el 34 és la d'Octubre. La de Maig és la del 1937.

A Coromines li atribueix dues opinions sobre la Rambla de Barcelona recollides dels seus diccionaris que són de Pere Coromines i Pau Vila, respectivament. Una és que la Rambla va ser "una creació del Consell de Centre", institució de la qual no se'n tenia cap notícia. El Vila citat per Coromines parla, naturalment, del Consell de

Cent. Les fantasies historicolingüístiques del biògraf travessen fronteres: diu que Gernika va ser bombardejada per "l'aviació francoalemanya".

A més de la confusió de les cròniques, el seu coneixement de literatura el porta a dir que Pla va publicar la sèrie "Homenots" a la revista *Destino*, que Germà Colon "era filòleg", i això que és ben viu, i que la Imprenta de la Casa de la Caritat -com diu el seu nom, una impremta- va ser "una editorial molt activa".

Les badades, confusions i contradiccions, fàcilment detectables per qualsevol corrector mínimament preparat i atent, hi sovintegen. Afirmar que la Generalitat encarrega a Coromines la redacció del nomenclàtor de municipis i, dins de la mateixa frase, afegeix: "i l'IEC ho encomana a Fabra, Casacuberta i Coromines". En què quedem? Dóna a entendre, per una redacció deficient, que Coromines cita una oda de Carner del 1952 els anys quaranta. I escriu que Coromines fa "un estudi crític del trobador de Tolosa Bertran de Falgar que titula 'Bertran de Trafalgar, estudi de...".

Més contradiccions. Pere Coromines viatja a bord del Winnipeg quan se'n va, exiliat, a Amèrica des de França, i al paràgraf següent, s'ha embarcat en el Massilia. El pare de Coromines, empresonat a Montjuïc, primer es va salvar "amb una pena lleu de vuit anys" (pàg. 13); després "va ser absolt en un estrany procés de revisió de la pena" (pàg. 111) i, finalment, la pena "va quedar reduïda a presó major i aquesta finalment va acabar transformant-se en una pena d'exili" (pàg. 113). I Ernest Coromines s'instal·la a París, on exercirà com a professor de matemàtiques fins a la jubilació i a la pàgina següent resulta que no va ser a París, sinó a Lió.

El biògraf també s'ofega amb els noms. Jaume Miravittles, company en els cops del Garraf i de Prats de Molló, mereix dues biografies diferents a peu de pàgina, com si fossin dues persones. I Àngel Satué, auxiliar de Coromines, es converteix en Carles Satué. També s'ofega amb les dates. Diu que Coromines escriu la darrera carta a Fabra un 8 de maig, i en la nota a peu de pàgina és el 8 de desembre. S'equivoca en la data de la mort del Mestre que diu que apareix a la tomba. I escriu que el 1979

naixerà entre Coromines i Carles Duarte una relació “que durarà deu anys, fins al final de la vida de Coromines”, però Coromines va morir el 1997, és a dir, divuit anys després.

Quan la confusió de dates i de noms es barreja amb el desconeixement i la poca cura, el resultat és el caos absolut, en especial quan parla de la reedició del *Diccionari Fabra*, que anomena equivocadament “diccionari de l’IEC”. Hi parla d’una segona edició revisada del 2003, criticada per la revista *Els Marges*, mentre que la crítica és anterior perquè fa referència al *Diccionari de la Llengua Catalana*, publicat per primer cop per l’IEC el 1995. I escriu que Aramon signa juntament amb Riba un pròleg. Però el més gruixut: diu que “la polèmica de Coromines amb l’IEC ja s’havia iniciat durant els anys trenta”, sobre la qual, naturalment, no pot aportar cap prova.

El menyspreu del llibre editat per Eds. 62 per la història cultural i política del país s’estén a allò que més va estimar el filòleg, la llengua. Així, el biògraf parla de “*saga Coromines*”; sempre “contagia optimisme”, mai “encomana”; prefereix “digerir” a “pair” i utilitza de forma “marxar” tot i recordar que Coromines en denuncia l’ús erroni. Aquestes bufetades a Coromines es converteixen en un cop de puny quan escriu que Coromines aconseguia informació dels “aldeans”. Com se sap, el filòleg diu que avui cal mirar el mot com un castellanisme poc recomanable. O quan diu que Coromines menjava “crema catalana” i prenia un “café sol”, expressions que denuncien la colonització espanyola de la qual són víctimes, per ignorància, fins i tot les noves generacions de patriotes catalans.

Tampoc no hauria fet gens de gràcia a Coromines l’oblit del paper clau de La Caixa en l’edició del *Diccionari Etimològic*. Com se sap, l’obra és coeditada per La Caixa. El biògraf s’atura en les dificultats que va tenir Coromines per editar l’obra i atribueix l’única responsabilitat de fer realitat el projecte a l’editor, Max Cahner. Curiosament, aquesta desconsideració apareix en un llibre publicat per una editorial finançada majoritàriament per l’entitat desconsiderada, La Caixa.

Lluís Bonada

Dos quan s’aneguen

Sebastià Alzamora

Nacionals, com els calamars

Resulta del tot satisfactori felicitar l’escriptor Lluís M. Todó per l’obtenció, la passada Nit de Reis, del premi Josep Pla, i felicitar igualment el jurat i l’editorial per haver escollit la que, és previsible, serà una obra de gran interès. Todó és un dels més afins prosistes catalans en actiu, i la seva obra literària publicada fins ara (de la qual jo em permetria destacar la novel·la *El joc del mentider* i la *nouvelle L’adoració perpètua*) és sens dubte mereixedora d’un reconeixement crític i una atenció per part del públic més grans dels que ha tingut fins ara. Fem vots, doncs, perquè *El mal francès*, que és el títol de les memòries novel·litzades que li han valgut el guardó, guanyi per a l’obra de Todó la difusió que mereix, i sigui dit això salvant les discrepàncies ideològiques que calguin: un servidor no comparteix les opinions extremadament negatives que Todó expressa sobre el catalanisme polític i cultural, que el van dur a figurar entre els signants del famós i risible manifest contra el nacionalisme català que tant ens va amenitzar l’estiu passat.

Precisament volíem fer un apunt no sobre catalanisme sinó sobre anticatalanisme cultural, a compte del premi Josep Pla i del tractament que va merèixer als mitjans de comunicació catalans. Com és ben sabut, la Nit de Reis l’editorial Destino lliura dos guardons: el premi Nadal, per a novel·la en castellà, i el ja mencionat Josep Pla per a prosa en català. Doncs bé: a Catalunya, reiterem-ho, tant en premsa escrita com en ràdio i televisió (amb les solitàries excepcions de l’*Avui* i *EL TEMPS*), la notícia de la concessió dels guardons s’obria invariablement amb l’obtenció del Nadal per Eduardo Lago, relegant Lluís M. Todó i el premi Josep Pla a un lloc indiscutiblement secundari i, en segons quins casos, de mera comparsa. Destaquen Catalunya Ràdio i TV3, que es publiciten com la ràdio i la televisió nacionals de Catalunya i que, a més de dedicar un espai vergonyós, per ínfim, a la que se suposa que és una de les notícies importants de l’any en matèria literària, van arribar a emetre-la en butlletins il·lustrada amb un sol tall de veu: el d’Eduardo Lago, per descomptat, en detriment de les declaracions de Todó, que ens vam quedar amb les ganes d’escoltar. De manera que tenim mitjans de comunicació nacionals, sí, però nacionals com aquells calamars, que també es diuen així sense que ningú sàpiga per què. I després encara ens hem de sentir a dir –com al manifest abans esmentat– que el castellà pateix a Catalunya persecució per la totalitària fúria catalanista. Quins collons que té la moixa.